

Viure qüestionant el gènere

El col·lectiu LGTBI continua patint agressions d'LGTBI-fòbia. Les persones *trans* reivindiquen que s'aprovi el projecte de llei que regula el canvi de nom i de sexe legal sense la necessitat de proves mèdiques o psicològiques. Un sector del feminisme, conegut com les TERF, s'hi oposa.

Autora:
Anaïs Barnolas Soteras

El 2013 la glorieta dels músics del parc de la Ciutadella de Barcelona va ser anomenada la Glorieta de la Transsexual Sònia, en record de Sònia Rescalvo Zafra, una dona trans assassinada per un grup d'skinheads neonazis el 1991/ Jaume Meneses

**«transgènere,
fa referència a
la persona que
viu en el gènere
oposat al qual
va ser assignat
en néixer, però
sense modificar
el seu cos
necessàriament»**

Judith Juanhuix

Només néixer ens miren el sexe, normalment els genitals i, en funció d'això, se'ns designa si som una dona o un home. L'escriptora Shaina Joy Machlus, al llibre *La paraula més sexi és sí*, descriu la societat occidental com a binària, ja que només permet aquestes dues categories. Això els occidentals ho donem per descomptat, però hi ha regions en el món que tenen una concepció diferent. Per exemple, Joy Machlus explica que la comunitat *hijras*, al sud d'Àsia, ja fa segles que parlen del tercer gènere, o bé les poblacions indígenes d'Amèrica del Nord, en què hi ha gent de la comunitat que té dos-esperits i que, per tant, forma una condició al marge de les etiquetes de dona o home.

Si ens basem en les definicions occidentals dels anys 60, el sexe s'assigna en néixer i el gènere s'autodetermina i es construeix socialment, explica Joy. Als anys 80, amb els feminismes lesbians i, sobretot als anys 90, la filòsofa Judith Butler i el moviment *queer* qüestionen la categoria de sexe. «Fins llavors el feminisme havia donat per bo que hi ha algunes característiques que són naturals», explica la investigadora en gènere i activista Sam Fernández. Les teories *queer* posen sobre la taula les categories de gènere existents i les comprenen com a fluides i, per tant, canviants, expliquen la politòloga Caty J. Cohen i el crític Tavia Nyong'o en el llibre *Vols teoria queer (o millor la veritat)?*

Les persones que la seva identitat de gènere i l'orientació sexual no entra dins del que s'anomena *cisheteronormativitat*, és a dir, «el que la societat considera 'normal' i normatiu», són les persones que formen el col·lectiu LGTBI, en referència a les inicials de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals, explica el periodista Dani Valero a *LGTB para principiantes*. A vegades, s'afegeix a l'acrònim la lletra Q i el signe +. La Q fa referència a les persones *queer* i *questioning* (persones que estan desconstruint i qüestionant-se el gènere) i el + fa referència a qualsevol altra identitat emergent.

Hi ha persones que se senten identificades en el gènere que els han assignat en néixer i que es coneixen amb el terme de *cisgènere* (*cis*), exposa Joy. Però n'hi ha d'altres que no. Les persones intersexuals són,

segons Joy, aquelles que els seus cossos presenten característiques que no es corresponen amb les definicions típiques de dona o home. Per exemple, un bebè pot haver nascut amb el clítoris més llarg o amb un penis més petit que la mitjana. També hi ha les persones *trans*, que tenen una identitat de gènere diferent del sexe que els van assignar en néixer. Per tant, els termes no s'han de confondre, ja que no totes les persones que són intersexuals són *trans*, matisa Fernández.

«Els col·lectius trans no atenen a la materialitat dels cossos i a la construcció biològica»

Lidia Falcón

EL RELAT MÈDIC DEL COS EQUIVOCAT

Per referir-nos a les persones *trans* es fan servir els termes transsexual i transgènere. La transsexualitat és un terme mèdic i neix a la dècada dels 50 de la mà dels primers metges que intervenen a persones *trans*, explica el sociòleg i activista Miquel Missé al llibre *Transsexualitats*. «No és incorrecte, però cal tenir en compte que definia molt el que era un veritable transsexual i, per evitar això, s'utilitza la paraula *trans* com a paraigua de moltes identitats», afirma Fernández. Pel que fa al concepte de *transgènere*, fa referència a la persona que viu en el gènere oposat al qual va ser assignat en néixer, però sense modificar el seu cos necessàriament, afegeix Missé.

En el llibre *A la conquesta del cos equivocat*, Missé explica com la medicina ha difós el relat en l'imaginari social que les persones *trans* han nascut en un cos equivocat i que, per tant, tenen un problema que cal resoldre, normalment a través de la intervenció quirúrgica o hormonal. Aquest discurs «patologitza la identitat i, per tant, exclou les diferents identificacions

de gènere possibles com a part de la diversitat», explica Fernández. També denota que «la societat és la que té un problema estructural per no permetre aquestes vides», afegeix la investigadora, doctora en Física i activista *trans* Judith Juanhuix.

Fins al 2018 l'Organització Mundial de la Salut no va deixar de considerar la transsexualitat una malaltia mental i actualment s'hi refereix com a «incongruència de gènere». Segons Fernández, s'estableix aquest terme, ja que molts països cobreixen amb polítiques públiques el que es menciona en aquesta classificació. De totes maneres, «es continua parlant de les persones *trans* en una inferioritat des de la comparativa del que és congruent i el que no», afegeix.

LA LGTBI-FÒBIA, UNA XACRA DE LA SOCIETAT

Des del 2014 a Catalunya està vigent la Llei per garantir els drets LGTBI i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, i evitar a lesbianes, gais, bisexuals, *transgènere*s i intersexuals situacions de violència. L'informe *L'etat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2019* de l'Observatori contra l'Homofòbia posa de manifest que el 2019 va registrar 160 discriminacions, la majoria de les agressions van ser verbals (29,4 %) i físiques (28,1 %), i un terç del total van tenir lloc a la via pública. En el cas de les persones *trans*, Juanhuix explica que pateixen discriminació social, legal i administrativa. Un dels grans problemes en què es troben és a l'hora de buscar feina. «Només hem de recordar que l'activitat econòmica principal de les dones *trans* a Catalunya és el treball sexual», conclou.

El 2007 es va aprovar la Llei reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe a l'Estat espanyol. La normativa estableix que, si una persona fa el pas de reflectir el canvi de gènere, ha de demanar permís al Registre Civil, que n'avalua la idoneïtat en funció d'un diagnòstic clínic. L'informe mèdic ha d'acreditar que li ha estat diagnosticada la «disfòria de gènere» i que ha estat tractada durant el procés de transformació corporal almenys durant dos anys. Per aquesta raó, Juanhuix afirma que «el

gènere no és un dret de la persona, és un permís de l'estat que queda reflectit en el camp 'sexe' en el DNI».

El Ministeri d'Igualtat, encapçalat per Irene Montero d'Unidas Podemos, va presentar el passat 18 de maig al Congrés dels Diputats una proposició de Llei Trans que regulava el canvi de nom i de sexe legal sense la necessitat de proves mèdiques o psicològiques. L'avantprojecte, que va ser registrat per ERC, JxCat, Más País, Compromís, la CUP i Nueva Canaria, a les votacions va comptar amb els vots en contra de VOX i PP i l'abstenció del PSOE, ja que la posició que defensa aquesta proposta xoca amb una part del partit. Finalment, no va tenir prou suport per tirar endavant. «Aquesta llei és absolutament necessària», afirma Juanhuix. «És intolerable que l'estat discrimini un grup de persones que exerceixen el dret del lliure desenvolupament de la personalitat, que és el dret fonamental reconegut en l'Article 8 de la Convenció Europea dels Drets Humans», assenyala Juanhuix en referència al dret al respecte per la vida privada i familiar.

Des del 2018 que aquest esberrany ha creat discrepàncies en el moviment feminista. Una de les seves detractores és la històrica dirigent feminista Lidia Falcón. Ella considera que el sexe és determinant: «Els col·lectius *trans* no atenen a la materialitat dels cossos i a la construcció biològica», afirma. Segons Falcón, «el drama està en els homes que es canvien a dones perquè participen en tot el que pot ser femení, inclús, apropiant-se de les quotes que hem aconseguit en els partits polítics i a les empreses».

El col·lectiu *trans* anomena a les feministes que pensen com Falcón amb el mot TERF (*Trans-Exclusionary Radical Feminist*), que fa referència a les feministes que exclouen les dones trans. «S'atreveixen a qualificar-nos. S'han inventat un llenguatge nou pel qual nosaltres som TERF», afirma Falcón. «No puc entendre que hi hagi feministes que estiguin treballant perquè les esborrin com a dones i, com a conseqüència, ja no tinguin un paper social i polític. Ja no seran res. Seran *cis* o *trans*», conclou.

Sam Fernández considera que aquestes discrepàncies en el feminisme «és una etapa de qualsevol moviment social quan es fa més extens. Hi ha opinions que comparteixes i altres que no», afirma. «El col·lectiu LGTBI comença a obrir espais i això no ho perdrà el feminisme», considera. «És el mateix que quan el moviment feminista s'ha ajudat del feminisme antiracista per adonar-se de les limitacions de com s'havia entès fins ara el feminisme i l'activisme», explica.

Anaïs Barnolas Soteras

